

albizottságok a Tanács ügyvivő alelnökének közvetítésével a Tanácsnokon kívül álló tan- és szakférfiakkal is kiegészíthetik magukat, és hogy vidéki tagjaik, a mennyiben az ülésekre meg nem jelenhetnének, írásban küldhetnék be véleményüket.

Budapest, 1896 november 10.

HEINRICH GUSZTÁV,
előadó tanácsos.

A MILLENNIUMI TORNAVERSENY.

A Magyarország ezredéves fennállásának jubiläumja alkalmából rendezett ünnepek között a magyar tanulók országos tornaversenye előkelő szerepet játszott. Alig ünnepelhetne volna meg méltóbban a magyar tanulói ifjúság ezen kiváló, a nemzet szívósságát és életerejét leginkább bizonyító nagy alkalmat, mint épen a saját életrevalóságának nemes vetélkedésben való bemutatásával.

A közoktatásügyi miniszter a nagyszabásúnak ígérkező versenyek sikere érdekében ez év tavaszán lelkes körözvényben hívta föl az ország középiskoláit az ünnepen való részvételre. Ezen felhívás folytán 124 középiskola összesen 4800 ifjúval s 300 kísérő tanárral jelentkezett a tornaversenyre. A vendéglátó főváros a jelentkezőket nagyjából az iskolákban berendezett ingyen-lakásokban szállásoltta el s olcsó, jó ellátásukról is gondoskodott olyformán, hogy maguk a kísérő tanárok is mindenütt az ifjúsággal együtt helyeztetvén el, ez pillanatig sem maradt ellenőrzés nélkül.

Ez igen czélszerű intézkedés volt, melylyel sok, eddig különösen az egyes kerületi tornaversenyeken észlelt kihágásnak elejét vették.

A tornaünnep két napig (jun 2. és 3.) tartott, melyet jun. 1-én a főpróba előzött meg. Páratlan gyönyörű látványt nyújtottak a maguk nemében az összes felvonult ifjúságtól bemutatott közös szabadgyakorlatok; az ütemre végzett taglejtések pontos kivitele, és az erővel teljes rohamállások, melyek alatt a föld rengett, elragadták a nagy közönséget.

A hatalmas felvonulás és a jól végzett szabadgyakorlatok biztosították az ünnep erkölcsi sikerét, mert bizonyos dolog az, hogy egy tornaünnep sikerére elsősorban a szabadgyakorlatok hatnak döntőleg. Azért kiváló gond fordítandó összeállításukra. Karlendítések a fej fölé, törshajlítások, guggoló és támadó állásokból kombinált gyakorlatok leghálásabbak ily tornaünnepeken való bemutatásra. A hatást (a mi a szabadgyakorlatokban ilyenkor megengedhető) kiválóan fokozni lehet még:

az által, ha a gyakorlatokat *ellentétesen* végeztetjük. Ezen esetben azonban a legpontosabb sorbeosztás mellett nagyon jól kell tudniok a tanulóknak az előírt szabadgyakorlatokat.

Eddig tartott tornaversenyeken a tanulók még nem végezték ellentétesen a szabadgyakorlatokat. A millennári versenyen talán lehetett volna végeztetni így, egyrészt azért, mert alapos főpróbát tartottak, másrészt pedig azért, mert csak felsőbb osztálybeliek vettek részt az ünnepen. A jövőben tartandó versenyeken számot vetünk ezzel is.

Az ütemet harangszóval jelezték. Ez alkalommal is bebizonyult, hogy a harang teljesen biztos ütemjelző még ezekre menő tömegnél is, csak jól kell tudni a haranggal bánni s vele az egyes ütemeket s különösen a kettős végütemet *határozottan* jelezni.

A szabadgyakorlatok után következett a szertornázás. A jelentkező intézetek a tornatér hosszában két sorban felállított szereken tornáztak. Sajnos azonban, hogy valamennyi jelentkező intézet elegendő szerek hiányában, daczára a rendezőség minden törekvésének, a szertornázásban nem vehetett részt.

A tornatanárok nagyobb része ezúttal először tartózkodott az iskolai tornázás keretébe nem való gyakorlatok bemutatásától s lehetőleg az utasításoknak megfelelőleg válogatta ki tárgyát a tananyag köréből. Azonban így is nagy hiányok voltak észlelhetők a szertornázásban. Nem is csoda, hisz ép a szertornázás a testi nevelésnek egyik legnehezebb s legnagyobb felelősséggel járó ága. A programmban ugyanis csapat- és mintacsapat-tornázásról volt szó. E kettő fölött azonban a szakemberek véleménye nagyon szétágazó volt s így esett meg aztán, hogy sok helyütt sem minta-, sem csapat-tornázást nem láttunk, hanem inkább csak szabad-tornázást. Úgy látszik, hogy egyelőre a mintacsapat-tornázásról le kell mondanunk, vagy csak szűkebb körben való bemutatására szorítkoznunk azért, mert kiváló szakavatottság mellett kellőleg felszerelt tornacsarnokban való huzamosabb gyakorlást kíván, már pedig ennek ez idő szerint meglehetősen hijával vagyunk. Ilyen viszonyok mellett általános mintacsapat-tornázásról egyelőre szó sem lehet, örülünk, ha rendes csapat-tornázást bemutatathatunk.

Katonai rendgyakorlatokat a millenniumi versenyen a rendesnél kevesebb intézet mutatott be, ezek azonban katonás szabatsággal végezték dolgukat.

A katonai rendgyakorlatok megszorítása helyén való dolog: az iskolai testi nevelés csak annyiban gyakorolhatja a testedzés e nemét, hogy segítségével a tulajdonképeni főcélzt könnyebben elérhesse.

Sokkal nagyobb számban jelentkeztek intézetek a szabadon választott szabadgyakorlatoknak kéziszerrel való bemutatására. Körül-

belül 56 intézet tanulói különféle kéziszerekkel (buzogány, farúd, fabot, vasbot, súlyzó) ellátva a majdnem 90,000 négysszögmeternyi tornater minden talpalatnyi területét kihasználva egyszerre változatosnál változatosabb szabadgyakorlatokkal gyönyörködtették a nézőt.

Ezen gyakorlatok kétségen kívül nagy testfejlesztő hatással bírnak, de a mint alkalmunk volt látni az ünnepen, számos csapat igen mesterkélt combinációkat mutatott be. Az így végzett gyakorlatok, habár igen csinos képet mutatnak is, testedző hatásuk még sem áll arányban a begyakorlásukra fordított idő értékével és a tanár fáradtságával. Jövőben több egyszerűséggel és természetességgel mutassunk be ilyfajta gyakorlatokat.

A játékokban nyilatkozott azonban meg csak igazán az ifjúság életvidorsága s ügyessége. Megkapó látványt nyújtott a fesztelenül és mégis czéltudatosan mozgó tömegek kapkodása a levegőben repülő különféle nagyságú labdák után. Az ifjúság e játékból világosan konstatálható, hogy tanintézetünk az utolsó három év alatt játékokban rendkívül nagyot haladtak.

A bemutatott játékokban nagyon meglátszott a két játéktanfolyam üdörös hatása. Ifjúságunk javarészében van már játékkedv, a tanárokból megvan a hozzávaló buzgalom ennek fokozására, csak az illetékes körökön áll, hogy az így szépen fejlődésnek indult játék a jövőben, részint a tanároknak ezért való külön díjazása (a mint az külföldön már évek óta megvan), részint alkalmas játékok létesítése által fenn is tartassék s tovább fejlesztessék.

A játékkal egyidőben a játszótér két szűkebb oldalán vagy 70 iskolának 10—10 ifjúból álló csapata verseny-kötélhúzásban mérkőzött egymással, helyelyel-közzel oly elkeseredéssel s kétes eredménnyel, hogy a versenybírósnak is sok gondot okoztak vele.

A kötélhúzás volt az egyedüli tömeges verseny a millenniumi tornaünnepen. Kíváncsi dolog, hogy jövőben több tömeges verseny rendeztessék, mert ezen esetben minden intézet nagyobb mértékben sokkal több tanulóval kénytelen behatóbban foglalkozni, holott az egyéni versenyekben csak egyes versenyzők kiképzésével foglalkozik különösen, a mi aztán önkéntelenül is a kevésbé üdörös és iskolába nem való trainingre vezet, az ifjúság nagyobb felének pedig a szabad gyakorlatokon kívül alig van valami munkaköre az ünnepen. Már pedig nekünk inkább a tömeggel kell foglalkoznunk, mint egyesekkel. Inkább arra törekedjünk, hogy általánosan közepes eredményt érjünk el, mint nagyon jót, de csak szórványosan.

A tornaünnep legérdekesebb pontját az egyéni versenyek alkották, melyekre több mint 1200 ifjú jelentkezett. A rendezőbizottság tekintettel a rendkívül nagy számú versenyzővel járó fárasztó és sok

dőbe kerülő munkára, a csoportversenyeket már a frőpróban ejtette meg s így a tulajdonképeni versenynapon aztán csak az első győzteseket bocsátotta a döntőversenyre. Ezen intézkedés annál érdekesebbé tette a versenyt, mert benne már csak válogatott erők vevén részt, a versenyzők között olykor érdekfeszítő küzdelem fejlődött ki. A csoportversenyek első győztesei ezüst, második győztesei bronz érmet nyertek; a döntő verseny győzelme aranyéremmel jutalmaztatott.

A versenyek eredményei nagyon kielégítőek, némely esetekben pedig kitűnőek; tanulóink versenyképessége bármely külföldi ifjúsággal szemben megállja helyét.

A kitűnő versenypályán és kedvező idő mellett lefolyt versenyek erkölcsi sikerét nagyban fokozta a közönség meleg érdeklődése. A rendkívül nagy nézőközönség alig tudott betelni az üdéséget és erőt mutató felejthetetlen látványnyal.

De a siker koronáját az a pædagogiai szempontból is rendkívül jelentős és a messze jövőbe elható tény képezte, hogy Ő Felsége a király az első napon (jun. 2.) legmagasabb látogatásával szerencsésítette az ünnepet s az ifjúság nemes versenyében és a koronás király iránti spontán és elragadó lelkesedésében szemmel látható örömet lelte.

Ő Felsége éppen abban a pillanatban jelent meg a királyi páholyban, midőn a közeledő ifjúság első oszlopa katonazene hangjai mellett a szemközt levő kapun bevonult a tornatérre, követve a többi (23) oszloptól, melyek mind katonás tartásban s meghajtott zászlókkal tisztelegve elvonultak a legfőbb hadúr előtt. Ő Felségét nagyon kellemesen meglepte az ország minden tájáról saját színgazdag egyenruhájában pompázó 4800 ifjúnak véghetetlen hosszúnak tetsző sorokban való felvonulása s szinte megilletődve nézte a szemei előtt ütemre szabatosan mozgó sokaságot. De nem is csoda, hiszen egy kis hadsereget, a jövő hadseregét látta maga előtt, mely már most, zsenge korában, derekasságának annyi tanújelét adta, hogy készen áll minden pillanatban a haza és a trón védelmére!

A tornaverseny annyira kinyerte Ő Felsége tetszését, hogy eredeti programjától eltérőleg, elejétől végig (három órán át) élénk figyelemmel kísérte az ifjúság küzdelmét. A szertornázás alkalmával pedig leszállott az emelvényről s a tornázó ifjúság közé vegyülve többeket megszólítással tüntetett ki. Valóban felejthetetlen látvány volt az, midőn Ő Felsége, jóságos atyai mosolyal az arczán, a mellette mozgó ifjúság sűrű csoportjai között járt kelt. Oly pillanat volt az, mely méltó egy fenkölt lelkiületű festő ecsetével való megörökítésére. Ő Felségének közel 50 évi uralkodása alatt csak most volt alkalma először látni a magyar tanulóifjúságot, annak lelkesedő hódolatát, melylyel szeretett uralkodóját szünni nem akaró éljenekkel üdvözölte. Ő Felsége a látottakkal teljesen

megelégedve távozott a verseny színhelyéről, a magyar ifjúság pedig a királylátás örömeitől eltelve tért vissza otthonába.

Egyáltalán a tornaversenynek a testnevelésre vonatkozó eredményein kívül pædagogiai és nemzeti szempontból is messze kiható fontossága volt. Csak említenünk kell, hogy a fővárosba felrándult vidéki ifjúság látóköre mennyit tárgult részint a főváros nagyszabású modern forgalmának és életének, részint a kiállításon a történelmi és jelenkori Magyarországnak habár futólagos megismerésével. Az eddigi, jórészt elvont adatokból álló középiskolai tanulmányok szemléleti alapon nyert tanulságos ismeretekkel egészültek ki.

Minden ifjú megtalálta a kiállított különféle nemek között azt, a melyhez legjobban vonzódik és ki tudja megmondani, hány tanuló életpályájára gyakorolt döntő befolyást a kiállítás megtekintése? A tornaversenyre felrándult ifjúság látóköre kitágult, ismeretekben és eszmékben meggazdagodva új világ tárult, szemei elé, lelkesedéssel lát hozzá tanulmányainak folytatásához.

A millenniumi tornaversenyen résztvevő tanulók, gymnasiumok és reáliskolák, polgári iskolák és tanítóképzők növendékei az ország minden tájáról a fővárosban összegyülekezve a haza ezer éves fennállása ünnepén valóságos testvérünnepet ültek. Egymással megismerkedve, gondolatokat váltva, azon tudatra ébredtek, hogyha távol élnek is egymástól, különféle nemzetiségűek is, és a sors véletlenje folytán nemes versenyben mint pillanatnyi ellenfelek állanak szemközt, mégis csak egy hazának gyermekei, kiket a hazaszeretet szent eszméje, az együvértartás fontos tudata összeforraszt. A tanulóifjúságnak alkalmá volt látni a kiállított tárgyakban a haza évezredes fejlődését, miközben számtalan nagybecsű történelmi emlékekkel ismerkedett meg, melyek a haza hajdani dicsőségét hirdetik. Ezen régi, nemzeti nagyságunkat feltűntető történelmi ereklyék az ifjúság fogékony szívében a hazaszeretet szent tüzeit feléleszték s megismertették őt a hazafias érzés komolyabb fogalmával.

A millenniumi tornaversenyt ezen szempontokból méltatva, látjuk, mily fontos tényezőként szerepelt az ifjúság testnevelése, műveltségének, ismeretkörének gyarapítása s a hazaszeretet eszméjének emelése körül. A magyar tanulóifjúság tapintatos, művelt fellépésével s a tornaversenyen tanúsított ügyességével és kitartásával méltónak iparkodott bemutatkozni a legelső magyar ember és a legfőbb hadúr színe előtt az őskőtől örökölt hazának a második évezredben való megtartására és fentartására. S ezen magasztos eszme hatása alatt, hangos imádsággal fordult a nemzetek urához, kérvén őt, hogy: «Isten, áldd meg a magyart...!»

OTTÓ JÓZSEF.